

- 2.Гай О. Оцінка ризику заощаджень у комерційному банку //Фінанси України, 2004, № 3. – С.118–123.
3. Доходи та заощадження в перехідній економіці України / За ред.. С.Панчишина та М. Савлука. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - 406 с.)
4. Калач Г.М. Заощадження населення як чинник формування інвестиційних ресурсів держави // Актуальні проблеми економіки, 2003, № 6. – С. 13–16.
5. Каленський М.М. Доходи державного бюджету як дзеркало економіки держави // Фінанси України, 2006, № 9. – С. 10–17.
6. Костіна Н.І., Марахов К.С. Проблеми формування фондового ринку в Україні // Фінанси України. – 2006. - №3. – С.48.
7. Кузів І.В. Пріоритетні напрями інвестування заощаджень домашніх господарств в Україні // Формування ринкових відносин в Україні, 2007, № 10. – С.68–72.
8. Миргородська Л. Оцінка потенціалу заощаджень населення України //Економіст, 2006, № 1.– С.35-37
9. Портфельне фінансування: Навч. посібник / За ред. А. А. Пересада, О. Г. Шевченко, Ю. М. Коваленко, С. В. Урванцева. – К.: КНЕУ, 2004. – 408 с.
10. Пуцуліна О.М. Диференціація населення за рівнем доходу та ефективності інституційної організації механізмів його перерозподілу в Україні// Стратегічні пріоритети, 2007, № 2. – С. 93–102.
11. Рамський А. Інвестиційний потенціал заощаджень фізичних осіб та механізми його реалізації // Актуальні проблеми економіки, 2007, № 5. – С. 173–178.
- 12.<http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 13.<http://www.niss.gov.ua/>
-

Валентина Виговська

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку для більшості вітчизняних малих підприємств головною проблемою стала нестача необхідного обсягу фінансового забезпечення, що істотно позначається на ефективності їх господарювання. Разом з тим, низька забезпеченість малих підприємств фінансовими ресурсами супроводжується низьким рівнем їх використання. Саме тому подальший розвиток малого бізнесу в Україні та спрямування його діяльності на забезпечення фінансової стабільності держави потребує належної організації фінансового менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі положення щодо фінансового менеджменту в малому бізнесі містяться у наукових працях українських вчених, насамперед Л. Буряка[1], З. Варналія[3], Л. Воротиної [5] та інших.

Дослідженню особливостей фінансового управління в малому бізнесі багато уваги приділили відомі зарубіжні вчені П. Уїлсон [6], К. Ховард [7], Д.Штайнхофф, Д.Берджес [8], які розглядають у своїх роботах мале підприємництво як форму організації, що накладає особливий відбиток не стільки на склад та структуру фінансових ресурсів, як на процес управління ними. Але в роботах названих фахівців не достатньо досліджені особливості фінансового менеджменту малих підприємств.

Мета дослідження. Основним напрямком дослідження є визначення особливостей управління фінансовими ресурсами малих підприємств.

Основні результати дослідження. Процес управління фінансовими ресурсами – це сукупність управлінських процедур, які виконуються у певній послідовності з метою вирішення поставлених перед управлінням завдань.

Принципи, на яких ґрунтуються сучасні системи управління фінансами, можуть бути застосовні до підприємств різних розмірів. Усі компанії розміщують фінансові

ресурси в активи, а також залучають кошти. Різниця - в акцентах. Проблеми маленьких компаній не схожі на проблеми, з якими зіштовхуються великі підприємства, крім того, доступ малих підприємств на фінансові ринки обмежений.

Англійський економіст П. Уїлсон підкреслює в одній зі своїх робіт [6,с.11-12] необхідність прийняття до уваги при оцінці організації управління фінансовими ресурсами підприємства особливостей підприємницьких мотивацій керівників, зумовлених масштабами підприємства.

Різниця в мотивації керівника малої незалежної фірми, що є її власником, і професійного менеджера з незначною часткою власності у керованому ним підприємстві полягає в тому, що керівник-власник повністю контролює стратегічні аспекти розвитку підприємства, на відміну від найманого менеджера, що підкоряється акціонерам. Інтереси власника в такому випадку не йдуть у розріз із інтересами підприємства, і підвищення ефективності діяльності завжди є предметом прямої зацікавленості керівника.

Керівники малих підприємств не завжди переслідують мету максимізації прибутку, оскільки іноді керівникові-власникові невеликого підприємства досить певної норми прибутку, необхідної для того, щоб забезпечити собі певний рівень життя, й не вимагає додаткових зусиль, у цьому випадку, паралельною метою є збереження незалежності.

Дж. Ван Хорн [2,с.762-763] вважає, що малі підприємства умовно можна розділити на два типи: малі компанії з орієнтацією на розширення і типові малі фірми.

Мале підприємство з орієнтацією на розширення по своїй суті відрізняється від типового малого підприємства, що завжди залишається малим. Завдання малої фірми з орієнтацією на розширення - здійснювати його найефективнішим способом, оскільки зростання темпів росту вимагає прийому більшої кількості нових працівників. Це збільшення числа співробітників вимагає розробки нових методів управління, в тому числі і в галузі фінансового менеджменту.

Типове мале підприємство, як правило, не має відношення до високих технологій. Навіть у випадку успішної роботи воно залишається малим. Ріст у даному випадку - не першочергове завдання. Як правило, типове мале підприємство залежить від одного-двох чоловік, що ним володіють. Велика частина рішень приймається без належного аналізу. Стратегічне планування зазвичай не здійснюється через значний обсяг поточної роботи, що припадає на кожного співробітника.

Фінансовий менеджмент типового малого підприємства істотно відрізняється від управління фінансами великого підприємства або малого, але орієнтованого на розширення. Типові малі підприємства не можуть емітувати звичайні акції - весь капітал формується за рахунок власників, а також прибутків від бізнесу. Дефіцит коштів істотно обмежує плани керівництва, націлені на розширення. Типове мале підприємство, як правило, досить активно здійснює управління оборотним капіталом. Основним завданням при цьому стає вміле планування грошових потоків.

Отже, фінансовий менеджмент у малому бізнесі має такі особливості, що відрізняють його від великого:

- залежність від внутрішніх джерел фінансування і слабка організація довгострокового планування, що зумовлена незначною чисельністю працюючих і низьким рівнем їхньої спеціалізації. Більшість принципів управління фінансовими ресурсами великих підприємств можуть бути застосовані до малого бізнесу, але з іншими акцентами;

- більшість власників малих підприємств відчувають дефіцит широкого діапазону навичок, за допомогою яких вони повинні точно аналізувати ринок і стрімко маневрувати своїми обмеженими ресурсами, щоб максимізувати швидкість і гнучкість випуску продукції;

- залежність потенціалу росту малих підприємств від кваліфікації їхнього управлінського персоналу.

Уілсон П.[6] і Штайнхофф Д., Берджес Д. [8] у ході своїх досліджень з'ясували, що менеджери-власники набагато частіше відчували недовіру до власних управлінських здібностей. Дослідження показало, що навіть у випадках, коли фінансові ресурси були доступні й існували ринкові можливості, такі менеджери відмовлялися від розширення діяльності, мали труднощі при визначенні принципів делегування повноважень, були не здатні обґрунтовано мотивувати діяльність персоналу, не мали достатньо знань у сфері фінансів, маркетингу та управління персоналом. Для малих підприємств практично завжди є актуальною проблема дефіциту ресурсів через складність доступу малих підприємств на фінансовий і грошовий ринки (емісія акцій у більшості випадків неможлива; кредити дорогі, або недоступні через ризиковане фінансове становище підприємства і відсутність кредитної історії). Вони вразливіші до помилок і змін своїх економічних показників у порівнянні з великими через особливий набір, рівень та ієрархію ризиків, що збільшуються обмеженістю можливостей диверсифікації портфеля особистих інвестицій, для власника невеликого бізнесу, контуром власного підприємства (власник акцій великого акціонерного товариства, звичайно, може швидко реалізувати акції і диверсифікувати свій портфель).

Малі підприємства частіше від інших використовують неофіційні методи управління, обходячи складне планування і методи управління, необхідні для належного обґрунтування рішень. На малих підприємствах, де існує планування та управління на основі визначених методів, вони зазвичай охоплюють короткі терміни часу, є неофіційними, нерегулярними і невичерпними.

Таким чином, вивчення теорії і практики управління фінансовими ресурсами малих підприємств (у першу чергу західних фахівців, внаслідок того, що їхня дослідницька діяльність у цій сфері найактивніша) дає можливість сформулювати наступний ряд чинників, що визначають їх відмінні риси в порівнянні з великим бізнесом: 1) специфіка підприємницьких мотивацій керівників-власників малих підприємств на відміну від найманих менеджерів великих фірм; 2) стратегічні цілі підприємства, що визначають різницю у керуванні фінансовими ресурсами великих та малих підприємств; 3) можливість відсутності мети максимізації прибутку, що характеризується прагненням власника до збереження незалежності й певного, достатнього рівня доходів; 4) залежність від внутрішніх джерел фінансування й актуальність проблеми дефіциту фінансових ресурсів; кредити дорогі або недоступні; 5) обмежені ресурси й потужності, невелике число виробленої продукції; 6) менш розвинені системи керування, слабка організація довгострокового планування, що зумовлено незначною чисельністю працюючих і низьким рівнем їхньої спеціалізації; 7) відсутність мети максимізації курсу акцій і рівня дивідендів через складність визначення вартості малого бізнесу, що не оцінюється публічно фінансовим ринком; 8) високий рівень фінансових ризиків; 9) несистематичність менеджменту.

Проте більшість принципів управління фінансовими ресурсами великих підприємств можуть бути застосовані до малого бізнесу, але з іншими акцентами.

Висновки. Фінансовий менеджмент малого підприємства складний та багатогранний процес, метою якого є збільшення обсягів фінансових ресурсів. Створення на малому підприємстві зрозумілої та логічної схеми організації даного процесу, що припускає підвищення ефективності використання ресурсів за рахунок мобілізації внутрішніх резервів, є реальним чинником підвищення ефективності його фінансово-господарської діяльності.

Джерела та література:

1. Буряк Л.Д. Формування первісного капіталу малих підприємств// Фінанси України, 2001, №11. С.12-16
2. Ван Хорн Дж.К. Основи управління фінансами: Пер. с англ. / Гл.ред.серии Я.В.Соколов.- М.:Финансы и статистика, 1999. 800 с.

3. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики.-К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. 277 с.
 4. Дикки Т. Бюджетирование малого бизнеса. Азбука предпринимательства: Практические советы, как достигнуть финансового успеха. / Пер. с англ. А.В. Гузман. - С-Пб.: Полигон, 1999.
 5. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: Навчальний посібник. / За ред. Л.І. Воротиної. - К.: ЄУФІСМБ, 2001,-306 с.
 6. Питер Уилсон. Финансовый менеджмент в малом бизнесе. - М.: Аудит, 1995. - 255 с.
 7. Ховард К. Малое предпринимательство: Практическое пособие: Пер. с англ. М.: ИНФРА-М, 1998.
 8. Штайнхофф Д., Берджес Д. Основы управления малым бизнесом /Пер. с англ. Под общей ред. Ю.В.Шленова.-М.: Бинном, 1997.
-

Людмила Ремньова, Людмила Лебединська

ЕКСПЕРТНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Постановка проблеми. У системі заходів стабілізації економічного розвитку країни велике значення має підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень окремих суб'єктів господарювання, що значною мірою залежить від вибору адекватного інструментарію оцінки та прогнозування економічних явищ. При цьому в умовах недостатньої статистичної бази для використання економіко-математичних методів оцінки важливою передумовою обґрунтованого вибору найкращого варіанту вирішення поставлених завдань і прийняття оптимальних фінансових рішень є методи експертного оцінювання. Повною мірою це стосується і до страхових компаній, призначенням яких є забезпечення надійного страхового захисту своїх клієнтів в умовах невизначеності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Незважаючи на численні наукові розробки з фінансового аналізу та фінансового менеджменту таких фахівців, як А.М.Александрова, Р. Базел, І.А. Бланк, Є. Брігхем, В.Д. Базилевич, К.С.Базилевич, М.Ш.Баканов, В.В.Вітлінський, В.Г.Галушко, П.Ф.Друкер, К.Друрі, А.Є.Жеребко, Г.Г.Кірейцев, В.В.Ковальов, Н.П. Крейніна, М.В.Кужельний, А. Манес, А.О.Недосекін, Н.П.Ніколенко, С.С.Осадець, П.Т.Саблук, В.К.Савчук, С.В.Суворов, Р.І.Тринько, А.Д.Шеремет, С.І.Шкарабан, У. Шарпе, В.В. Шахов, Л.А. Юрченко та інших учених, проблеми належного аналітичного забезпечення управлінських рішень страхових організацій не отримали вичерпного розв'язання, а тому і надалі залишаються актуальними.

З погляду на сказане, важливо розглянути методичні основи експертного оцінювання в системі аналітичного забезпечення управлінських рішень страхової компанії як необхідної передумови підвищення їх обґрунтованості та ефективності.

Мета статті. Актуальність зазначених питань в умовах поглиблення ринкових перетворень в Україні зумовили вибір теми даної наукової статті. Її завданнями є визначення можливої сфери застосування експертного оцінювання та методу нечітких моделей в практиці діяльності страхової компанії, а також систематизація існуючих методичних підходів до визначення вагових коефіцієнтів при обґрунтуванні слабо структурованих фінансових рішень та їх адаптація до умов страхової та інвестиційної діяльності страховиків.

Викладення основного матеріалу. Експертне оцінювання є одним з най-